

Verneplan for skog

Tilråding om vern av Østeråfjellet naturreservat i Drangedal kommune

Gamle hule eiker i Østeråfjellet. Foto: Stefan Olberg

Fylkesmannen i Vestfold og Telemark

Juli 2020

INNHOOLD

1. Forslag.....	3
2. Hjemmelsgrunnlag	3
3. Verneverdier.....	4
4. Andre interesser	4
5. Trusler mot verneverdiene	4
6. Saksbehandling	4
7. Viktige endringer under behandlingen av verneplanen.	5
8. Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser.....	5
9. Lokal og sentral høring	6
9.1. Generelle merknader ved lokal og sentral høring	6
9.2 Generelle merknader til forskriftene ved lokal og sentral høring	6
9.3 Fylkesmannens kommentarer og tilrådninger til de generelle merknadene.....	6
9.4 Merknader til det foreslåtte området	6
9.5 Fylkesmannens kommentarer og tilrådninger til det foreslåtte området.....	10

Vedlegg:

1. Forslag til forskrift for Østeråfjellet naturreservat.....	12
---	----

Kart over Østeråfjellet naturreservat ligger som eget vedlegg.

1. Forslag

Fylkesmannen legger med dette fram forslag om vern i medhold av naturmangfoldloven på privat grunn i Drangedal kommune i Vestfold og Telemark fylke. Tilrådingen omfatter vern av et nytt naturreservat. Forslaget til vern er basert på ordningen med frivillig vern av skog.

Området som foreslås vernet er:

Navn	Gnr./bnr.	Kommune	Areal i daa	Verneverdi
Østeråfjellet naturreservat	31/5	Drangedal	378	Regional (**)

2. Hjemmelsgrunnlag

Området foreslås vernet som naturreservat i medhold av lov av 19. juni 2009 nr.100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). I loven er det gitt hjemmel for opprettelse av ulike vernekategorier i §§ 35 til 39. Generelle mål for områdevern følger av naturmangfoldlovens § 33. Formålet med det enkelte verneområdet må imidlertid beskrives konkret og knyttes opp mot vilkårene som gjelder for den enkelte vernekategori i §§ 36 og 37. Naturreservat er det strengeste vernet etter naturmangfoldloven.

Vedtak om opprettelse av naturreservater treffes av Kongen i statsråd etter naturmangfoldlovens § 37, som lyder slik:

- ” Som naturreservat kan vernes områder som*
- a) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,*
 - b) representerer en bestemt type natur,*
 - c) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,*
 - d) utgjør en spesiell geologisk forekomst eller*
 - e) har særskilt naturvitenskapelig verdi.*

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenopprettningstiltak å få verneverdier som nevnt i første ledd.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet.

Treffes vedtak om reservat som krever aktive gjenopprettningstiltak, eller vedtak om reservat der bruk er en forutsetning for bevaring av det biologiske mangfold, skal det samtidig med vernevedtaket legges fram et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltelementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk kompensasjon til private som bidrar til områdets skjøtsel.”

Vurdering i forhold til naturmangfoldlovens kap. II

Med hensyn til kunnskapsgrunnlaget (jf. § 8 i nml.), så foreligger det god dokumentasjon av arter og naturtyper i området, jf. omtalen i kap. 3 Verneverdier. Restriksjonene på inngrep og tiltak som innføres med verneforskriftene vil beskytte verneverdiene, og den bruken som tillates videreført vil etter vår vurdering ha liten negativ virkning på dem. Effekten av vernet

på verneverdiene og naturmangfoldet vil således være positiv. Prinsippene i §§ 9-12 framstår dermed ikke som relevante i saka.

3. Verneverdier

Et vern av det foreslåtte området vil sikre arealer med til dels store verneverdier, jf. også formålsbeskrivelsene nedenfor. Naturreservatet har regional (**) verneverdi.

Verneplanarbeidet er utført med bakgrunn i bl.a. følgende rapport:

Olberg S. 2019. Naturverdier for lokalitet Østeråfjellet, registrert i forbindelse med prosjekt Frivilligvern 2018. NaRIN faktaark. BioFokus.

http://lager.biofokus.no/omraadebeskrivelser/Frivilligvern2018_Oesteraafjellet.pdf

Formål med fredningen

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold på grunn av forekomst av rik edelløvskog med utformingene blåbæreikeskog, lågurteikeskog og rasmark-lindeskog, med en del død ved og gamle og hule eiketrær.

Området har særskilt naturvitenskapelig verdi på grunn av sjeldne og trua arter av sopp, lav, insekter og karplanter.

Etter Fylkesmannens vurdering tilfredsstiller området kravene som naturmangfoldlovens § 37 setter for områder som kan vernes som naturreservat.

4. Andre interesser

Planstatus for området

Arealene er avsatt til LNFR-område i kommuneplanens arealdel.

5. Trusler mot verneverdiene

Skogsdrift kan i deler av området være en trussel mot verneverdiene. Ferdsel og beiting anses ikke å være noe trussel i området i dag.

6. Saksbehandling

Bakgrunn

Meld. St. 14 (2015 – 2016) *Natur for livet* legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, herunder økt frivillig skogvern. Under behandlingen av meldingen ba Stortinget regjeringen sette mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 % av skogarealet i landet. Naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er «*Evaluering av skogvernet i Norge*», NINA rapport 54/2002 og «*Naturfaglig evaluering av norske verneområder*», NINA rapport 535/2010.

Ved frivillig skogvern gir grunneierne fylkesmennene tilbud om vern av aktuelle områder. Det blir foretatt naturfaglige registreringer og utarbeidet skogtakster for de områdene der det er behov for det. På grunnlag av tilbud og de naturfaglige registreringene utarbeider Fylkesmannen forslag til avgrensning av verneområdet. På grunnlag av tilbud og mal for

verneforskrift for naturreservater utarbeider Fylkesmannen forslag til verneforskrift som blir oversendt grunneierne for kommentarer. Miljødirektoratet oppnevner en skogsakkyndig som får i mandat å forhandle med grunneierne eller grunneierens representant. Ved enighet blir det utarbeidet avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart.

Det vanlige er at når staten og grunneier er enige om disse punktene vil området gjennomgå vanlig saksbehandling i tråd med naturmangfoldloven. Etter avtale med grunneier kan melding og høring av verneforslag likevel gjennomføres før avtale er signert. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av erstatningsbeløp skjer når vernevedtak er fattet.

Konkret om området

Tilbud om frivillig vern av Østeråfjellet naturreservat ble mottatt fra grunneier 19. desember 2017. Forhandlinger om erstatning er ikke fullført og tilrådingen oversendes derfor med forbehold om at det vil bli inngått avtale mellom partene.

Meldingsfasen

Formell oppstart på verneplanarbeidet ble meldt 23. januar 2020. Innkomne merknader ble nærmere kommentert i høringsdokumentet.

Høringsfasen

I samsvar med naturmangfoldloven og saksbehandlingsreglene til denne om opprettelse av verneområder, jf. veileder M 481 | 2016 fra Miljødirektoratet, sendte Fylkesmannen forslaget til vern ut på høring 19. mai 2020, med frist 15. juli 2020. Det ble foretatt en felles lokal og sentral høring. Ved fristens utløp var det kommet inn to uttalelser til lokal høring og fem uttalelser til sentral høring.

Videre saksgang

Fylkesmannen sender nå, på bakgrunn av høringsdokumentet og innkomne uttalelser, tilråding om vern til Miljødirektoratet. Det vises til forbehold nevnt over.

Miljødirektoratet fremmer så saken for Klima- og miljødepartementet som deretter vil forberede saken og legge fram forslag om vernevedtak for Kongen i statsråd. Etter vernevedtak ved kgl.res. vil erstatningen i tråd med avtalen bli utbetalt av Miljødirektoratet. Fylkesmannen får deretter vanligvis i oppdrag å bekjentgjøre vedtaket og sørge for at naturreservatet blir forsvarlig merket og skiltet. Dette gjøres normalt av jordskifteretten som etter begjæring fra Fylkesmannen oppretter sak om grensegang for området.

7. Viktige endringer under behandlingen av verneplanen.

Det foreslås ingen endringer av navn på dette området eller endringer av grensene for det etter høring.

8. Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser.

Det er etter Fylkesmannens vurdering ikke behov for forvaltningsplan for det nye reservatet. Vi anser oppsynsbehovet for å være lite.

9. Lokal og sentral høring

Verneplanen ble sendt på lokal høring til grunneierne, Drangedal kommune, til Vestfold og Telemark fylkeskommune, samt til følgende berørte brukerorganisasjoner, regionale statlige etater, næringsinteresser og lokale interesseorganisasjoner: Drangedal skogeierlag, Drangedal JFF, Drangedal Tørdal Bondelag, Drangedal everk, Skagerak Energi AS, Gautefall Turlag, Nedre Telemark Bonde- og Småbrukarlag, Forum for Natur og Friluftsliv Telemark, Naturvernforbundet i Telemark, NJFF Telemark, Norsk Ornitologisk forening avdeling Telemark, NVE Region Sør, Statens vegvesen Region sør, Telemark Bonde- og småbrukarlag, Telemark Bondelag, Telemark Botaniske forening, Telemark Orienteringskrets, Telemark Sau og Geit og Telemark Turistforening.

Verneplanen ble sendt på sentral høring til:

AVINOR AS, Bane NOR SF, Den Norske Turistforening, Direktoratet for kulturminneforvaltning, Direktoratet for mineralforvaltning, Forsvarsbygg, Friluftsrådernes Landsforbund, Institutt for biovitenskap - Universitetet i Oslo, Kommunenes sentralforbund, Landbruksdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges Handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Norges Miljøvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Friluftsliv, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norsk Organisasjon for terrengsykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, NORSKOG, NSB hovedadm., NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, SABIMA, Språkrådet, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, WWF-Norge.

9.1. Generelle merknader ved lokal og sentral høring

Lokal og sentral høring

Ingen merknader.

9.2 Generelle merknader til forskriftene ved lokal og sentral høring

Lokal og sentral høring

Ingen merknader.

9.3 Fylkesmannens kommentarer og tilrådninger til de generelle merknadene

Ingen kommentarer.

9.4 Merknader til det foreslåtte området

Lokal høring

NJFF Telemark (brev av 15.06.2020) uttaler følgende:

«Så langt vi kan se, ivaretar forslaget til verneplan for alle de fem naturreservatene i hovedsak NJFF Telemark sine interesser. Vi har likevel en innvending til forslaget i §7, for reservatene «Søndre Gjeskefjell», «Ørnehallen» og «Østeråffjellet». Normalt bruker det under §7, «Unntak det kan gjevast løyye til», å være et punkt som sier at «Forvaltningsmyndigheten

kan etter søknad gi løyve til tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk», dette er utelatt fra verneforskriftsforslaget til de tre reservatene nevnt over. NJFF Telemark ønsker dette punktet inn igjen under §7. Ellers har vi ingen innvendinger til vern, så lenge verneforskriften forblir uten vesentlige endringer.»

Sentral høring

Språkrådet (brev av 22.05.2020) har ingen merknader til navneforslaget.

Riksantikvaren (epost av 26.05.2020) viser til kulturminneforvaltningen i fylkeskommunen og behandler ikke saken.

Direktoratet for mineralforvaltning (brev av 26.05.2020) har ingen merknader til saka.

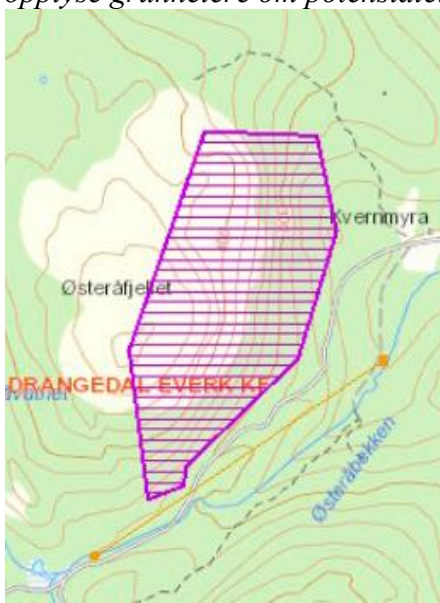
Bane NOR (brev av 22.06.2020) har ingen merknader til verneforslaget.

NVE (brev av 29.06.2010) uttaler følgende:

«Vi viser til forslag om vern for fem områder i Drangedal kommune mottatt 19.5.2020. Det er foreslått å verne tre nye områder: Søndre Gjeskefjellet sør, Ørnehallen og Østeråfjellet. Samtidig er det foreslått å utvide naturreservater Navassfjell og Solhomfjell og Kvenntjønnane.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har gått gjennom forslaget med tanke på energi- og vassdragsinteresser som eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, hydrologiske målestasjoner m.m. NVEs vurdering er basert på informasjon i NVEs Atlas.

I Østeråbekken som renner sør for Østeråfjellet er det digitalt kartlagt vannkraftpotensial (Figur 1). Hele prosjektet ligger utenfor, men nær det foreslåtte naturreservatet. NVE kjenner ikke til konkrete planer om realisering av prosjektet. Vannkraftpotensialet utgjør 0,67 GWh/år med en utbyggingskostnad på 8,3 kr/kWh i 2019-prisnivå. Prosjektet er blant de 20 % dyreste vind- og vannkraftprosjekter som har fått konsesjon. Dette taler for at prosjektet trolig ikke vil være konkurransedyktig sammenlignet med andre prosjekter. NVE ber fylkesmannen å opplyse grunneiere om potensialet.»

Figur 1. Foreslått Østeråfjellet naturreservat. Digitalt kartlagt vannkraftpotensial er merket med gult.

«Det er ikke noen eksisterende eller fremtidige prosjekter i regional- eller sentralnett i de aktuelle områdene i de plandokumentene som NVE kjenner til. Statnett har gitt uttalelse i forbindelse med oppstartsmeldingen og har ikke noen anlegg som berøres av verneforslaget.

NVE har generelt ikke kjennskap til nettselskapenes planer for distribusjonsnett. Drangedal Everk har områdekonsesjon og kjenner bedre distribusjonsnett og fremtidige planer for utvidelse av distribusjonsnett. Drangedal Everk står på adresseliste til høringen. NVE forventer at nettselskapet gir tilbakemelding på aktuelle planer for distribusjonsnettet i de foreslåtte områdene.»

9.5 Fylkesmannens kommentarer og tilrådninger til det foreslåtte området

Fylkesmannens kommentarer og tilrådning

Mindre språklige endringer og rettelser i forskriftene blir ikke kommentert nærmere. Større endringer og tilføyelser er vist i kursiv.

Når det gjelder uttalelsen fra NJFF Telemark, så er den aktuelle formuleringen lagt inn i forskriften (der den normalt er med), jf. § 7 a.

Når det gjelder uttalelsen fra NVE så er kopi av uttalelsen oversendt grunneier som ønsket.

Konklusjon

Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og avgrensning som i høringsforslaget, med de tillegg som kom inn i forbindelse med høringen, og som er vist i kursiv i forskriften.

Vedlegg 1

Forslag til forskrift for Østeråfjellet naturreservat, Drangedal kommune, Vestfold og Telemark fylke

Fastsatt ved kongelig resolusjonmed hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34 jf. § 37 og § 62. Fremmet av Klima- og miljødepartementet.

§ 1. (formål)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold på grunn av forekomst av rik edelløvskog med utformingene blåbæreikeskog, lågurteikeskog og rasmark-lindeskog, med død ved og gamle og hule eiketrær.

Området har særskilt naturvitenskapelig verdi på grunn av sjeldne og trua arter av sopp, lav, insekter og karplanter.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

§ 2. (geografisk avgrensning)

Naturreservatet berører følgende gnr./bnr: Drangedal kommune: 31/5.

Naturreservatet dekker et totalareal på daa.

Grensene for naturreservatet går fram av kart i målestokk datert Klima- og miljødepartementet..... De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i ... kommune, hos Fylkesmannen i Vestfold og Telemark, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3. (vernebestemmelser)

I naturreservatet må ingen foreta seg noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser:

- a. Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp inkludert lav eller deler av disse fra reservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
- b. Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødige forstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt.
- c. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, eller andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker o.l., framføring av luftledninger, jordkabler og

kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utslipp av kloakk eller annen form for forurensning, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Opplistingen er ikke uttømmende.

- d. Bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt.
- e. Bålbrenning er forbudt.

§ 4. (generelle unntak fra vernebestemmelsene)

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- a. Sanking av bær og matsopp.
- b. Jakt og fangst i samsvar med gjeldende lovverk.
- c. Felling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.
- d. Beiting.
- e. Utsetting av saltsteiner.
- f. Oppsetting av midlertidige mobile jakttårn for storviltjakt.
- g. Forsiktig rydding av småbusker og kvist i forbindelse med storviltjakt.

§ 5. (regulering av ferdsel)

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

- a. Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy.
- b. Sykling, ridning og bruk av hest er forbudt.

§ 6. (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene)

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for:

- a. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøringen.
- b. Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.

- c. Landing og start med Forsvarets luftfartøy.

§ 7. (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndighetene kan etter søknad gi dispensasjon til:

- a. Istandsetting og vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.
- b. *Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.*
- c. Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med andre kjøretøy enn lett beltekjøretøy som nevnt i § 6 pkt. c.
- d. Hogst av etablerte plantefelt.
- e. Merking og rydding av nye stier.
- f. Avgrenset bruk av reservatet for aktiviteter nevnt i § 3 d.
- g. Oppsetting og vedlikehold av gjerder.
- h. Øvingskjøring for formål nevnt i § 6 første ledd.
- i. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 e og § 7 b, d og g.

§ 8. (generelle dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9. (skjøtsel)

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldlovens § 47.

§ 10. (forvaltningsplan)

Det kan utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11. (forvaltningsmyndighet)

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12. (ikrafttredelse)

Denne forskriften trer i kraft straks.

Kart over Østeråfjellet naturreservat ligger som eget vedlegg.